

JUSTITS MINISTERIET

Politi- og Strafferetsafdelingen

Folketinget
Sundheds- og Forebyggelsesudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 1. december 2014
Kontor: Straffulbyrdelseskontoret
Sagsbeh: Anders Lotterup
Sagsnr.: 2014-0032-1664
Dok.: 1359437

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 111 (Alm. del), som Folketingets Sundheds- og Forebyggelsesudvalg har stillet til justitsministeren den 29. oktober 2014. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Stine Brix (EL).

Mette Frederiksen

/

Frederik Gammeltoft

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 111 (Alm. del) fra Folketingets Sundheds- og Forebyggelsesudvalg:

”Ministeren bedes oplyse, hvorvidt det er rigtigt eller forkert, at man som indsat i fængsel har rettigheder, men som patient i retspsykiatrien ikke har nogen rettigheder, samt hvorvidt det er rigtigt eller forkert, at det primære formål med en indlæggelse på en retspsykiatrisk afdeling er at forhindre patienten i at begå ny kriminalitet og ikke at behandle den bagvedliggende lidelse.”

Svar:

1. Justitsministeriet har forstået spørgsmålet således, at der ønskes en sammenligning af de regler, der gælder for lovovertræderes fuldbyrdelse af straf i fængsel, med de regler, der gælder, når psykisk syge lovovertrædere er indlagt på psykiatrisk afdeling i henhold til en foranstaltningsdom efter straffelovens §§ 68 eller 69.

Som det fremgår af det følgende, er der ikke tale om, at den ene gruppe af lovovertrædere, der idømmes fængselsstraf, har rettigheder, mens den anden gruppe af lovovertrædere, der idømmes en foranstaltningsdom, ikke har rettigheder.

Der er derimod tale om to grupper af lovovertrædere, der adskiller sig fra hinanden og derfor også straffe- og fuldbyrdelsesretligt behandles forskelligt. Dette har bl.a. som konsekvens, at de to gruppers forhold under fuldbyrdelse – og dertil knyttede rettigheder – også er forskellige.

Justitsministeriet kan herom overordnet oplyse følgende:

2. En lovovertræder, der idømmes fængselsstraf, vil som udgangspunkt udstå denne i et fængsel eller i arresthus, jf. straffuldbyrdelseslovens § 20, stk. 1.

Fuldbyrdelse af straf i fængsel eller arresthus henhører under kriminalforsorgen, og der er i straffuldbyrdelseslovens afsnit II fastsat nærmere regler om en række spørgsmål vedrørende indsattes forhold under afsoning af fængselsstraf. Det gælder bl.a. indsattes rettigheder og pligter under opholdet i afsoningsinstitutionen og indsattes kontakt med samfundet uden for institutionen. Endvidere er der bl.a. også fastsat regler om indgreb over for indsatte.

De nærmere betingelser for prøveløsladelse fra fængselsstraf og reaktioner for overtrædelse af vilkår, fastsat i forbindelse med prøveløsladelse, er dog reguleret i straffeloven, jf. herved lovens 6. kapitel.

3. En lovovertræder, der på gerningstidspunktet var utilregnelig på grund af sindssygdom eller tilstande, der må ligestilles hermed, straffes ikke. Det følger af straffelovens § 16.

En psykisk syg lovovertræder, der i medfør af straffelovens § 16 frifindes for straf, kan i stedet idømmes en foranstaltningsdom, hvis det findes formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Hvis mindre indgribende foranstaltninger som bl.a. psykiatrisk behandling ikke findes tilstrækkelige, kan det bl.a. bestemmes, at den pågældende skal anbringes i hospital for sindslidende eller under tilsyn med mulighed for administrativ anbringelse. Dette følger af straffelovens § 68.

En foranstaltningsdom kan overordnet set indebære dom til anbringelse på en psykiatrisk afdeling, en behandlingsdom eller en dom til ambulante behandling.

Valget af domstype beror bl.a. på en afvejning af sikkerheds- og behandlingsmæssige hensyn, og en foranstaltningsdom har således såvel et forebyggende som et mere terapeutisk eller behandlingsmæssigt sigte.

Hvis gerningsmanden ved den strafbare handling foretog sig i en tilstand, der var betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner, og som ikke er af den beskaffenhed, der er nævnt i straffelovens § 16, kan retten i stedet for straf idømme foranstaltninger efter § 68, hvis det findes formålstjenligt, jf. straffelovens § 69.

Foranstaltningsdomme over for psykisk syge fuldbyrdes inden for rammerne af sygehusvæsenet i regionerne og ikke i kriminalforsorgens institutioner, jf. dog nedenfor om kriminalforsorgens tilsynsvirksomhed.

Straffuldbyrdelsesloven indeholder således ikke regler om fuldbyrdelse af foranstaltningsdomme efter straffelovens §§ 68 eller 69 over for psykisk syge lovovertrædere. Baggrunden herfor er, at man – da straffuldbyrdelsesloven blev udarbejdet – fandt, at frihedsberøvelse af psykisk syge personer (fortsat) bør ske med udgangspunkt i de regler, der gælder for behandlingen af andre patienter i det almindelige hospitalsvæsen, jf. hertil af-

snit 4.1.1.1.3 i de almindelige bemærkninger til lovforslag nr. L 145 til lov om fuldbyrdelse af straf mv., folketingsåret 1999-2000.

Personer, der er indlagt på en psykiatrisk afdeling i henhold til strafferetlig afgørelse, f.eks. en foranstaltningsdom efter straffelovens §§ 68 eller 69, er således f.eks. med hensyn til anvendelse af tvang som udgangspunkt underlagt de samme regler som patienter, der er i øvrigt opholder sig på en psykiatrisk afdeling.

Det fremgår således af § 2, stk. 1, i bekendtgørelsen nr. 1414 af 10. december 2010, at personer, der er indlagt på psykiatrisk afdeling i henhold til strafferetlig afgørelse, som udgangspunkt er omfattet af reglerne i psykiatriloven. Det gælder dog ikke fuldt ud, idet grundlaget for disse persons indlæggelse ikke er det samme som grundlaget for øvrige patienters ophold på psykiatriske afdeling. Derfor er personerne ikke omfattet af lovens §§ 5-11, § 13 d, § 13 e, § 21, stk. 2, og bestemmelserne i kapitel 10 om klageadgang og domstolsprøvelse med hensyn til afgørelser om tvangsindlæggelse, tvangstilbageholdelse, tilbageførsel og tvungen opfølgning efter udskrivning. De pågældende bestemmelser vedrører frihedsberøvelse og tvungen opfølgning efter udskrivning. Endvidere gælder psykiatrilovens §§ 24-29 om patientrådgivere ifølge bekendtgørelsens § 2, stk. 2, kun i tilfælde, hvor personen, som er indlagt i henhold til strafferetlig afgørelse, ikke har en bistandsværge efter straffelovens § 71.

Det kan herudover nævnes, at straffeloven indeholder flere regler om varigheden af foranstaltningsdomme. Efter §§ 68 a og 69 a skal der således i en række tilfælde fastsættes en længstetid. Det fremgår endvidere bl.a. af § 72, at det påhviler anklagemyndigheden at påse, at en foranstaltning efter §§ 68 eller 69 ikke opretholdes i længere tid og videre omfang end nødvendigt, og at bl.a. den dømte eller dennes bistandsværge kan anmode om, at spørgsmålet om ændring eller endelig ophævelse af en foranstaltning indbringes for retten.

Endvidere er der i medfør af straffelovens § 73 a fastsat nærmere regler om anbringelse og udgangstilladelse mv., jf. hertil bekendtgørelse nr. 200 af 25. marts 2004 om udgangstilladelse m.v. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til strafferetlig afgørelse eller i medfør af farlighedsdekret som ændret ved bekendtgørelse nr. 1184 af 06. december 2012.

4. Kriminalforsorgen fører i et vist omfang tilsyn i forbindelse med fuldbyrdelsen af foranstaltningsdomme. Justitsministeriet har i den forbindelse indhentet en udtalelse fra Direktoratet for Kriminalforsorgen, der har oplyst følgende:

”Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst, at Kriminalforsorgens opgaver vedrørende personer, der er idømt en foranstaltning efter straffelovens § 68 eller § 69, er reguleret i cirkulære om kriminalforsorgens tilsyn med personer, der er idømt en foranstaltning efter straffelovens § 68 eller § 69. Det fremgår heraf, at det tilsyn, som Kriminalforsorgen foretager i forbindelse med en foranstaltning, har til formål at begrænse den dømtes tilbagefald til kriminalitet. Vilkår om tilsyn indebærer, at tilsynsmyndigheden skal holde sig underrettet om klientens bopæl og beskæftigelse, samt påse, at eventuelle særvilkår overholdes. Tilsynsmyndigheden skal herudover så vidt muligt orientere sig om klientens forhold. Tilsynsmyndigheden skal under møder vejlede klienten om de rettigheder og pligter, som tilsynet og eventuelle særvilkår indebærer, herunder om virkninger af vilkårsovertrædelse.

Er det i en foranstaltning bestemt, at kriminalforsorgen sammen med den behandlende overlæge kan træffe bestemmelse om indlæggelse, skal tilsynsmyndigheden særligt være opmærksom på sådanne ændringer i klientens tilstand, som kan begrunde en indlæggelse. Observeres sådanne ændringer, skal tilsynsmyndigheden rette henvendelse til den behandlende overlæge med henblik på, at der træffes afgørelse om, hvorvidt indlæggelse skal iværksættes.”

5. Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet også indhentet en udtalelse fra Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse, der har oplyst, at retspsykiatriske patienter, der er indlagt på en psykiatrisk afdeling, endvidere er omfattet af sundhedslovens og psykiatrilovens regler om samtykke.